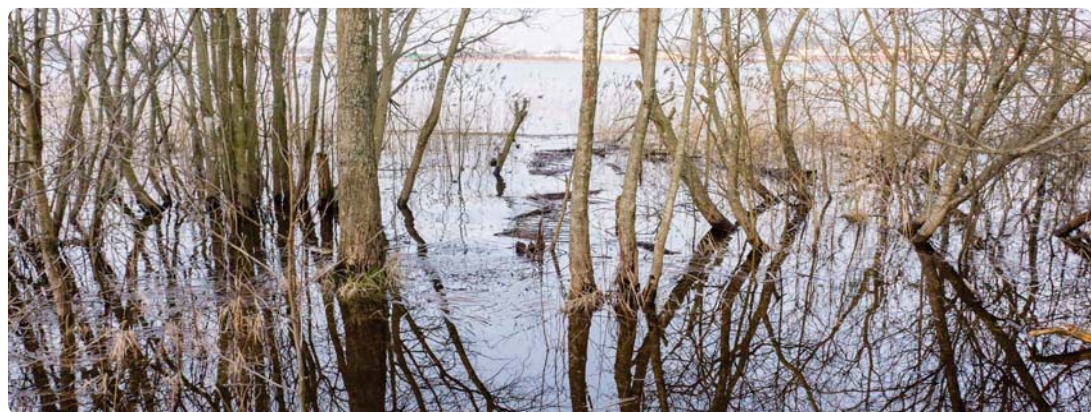

Strandskogen och videsnåren

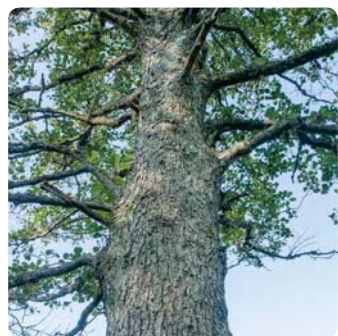
Videsnår i nordöstra Salen februari 2014. Vattnet svämmar ofta över i strandskogen högt upp på land.

Vintertid blir strandskogen översvämmad i olika grad. I den här miljön klarar sig björk, klibbal och sälg bäst. De största klibbalarna har en omkrets av 185 cm och kan vara från tiden då Salen sänktes, på 1930-talet.

Under vintern besöks klibbalarna av stora flockar gräsiska, grönsiska, stjärtmes, steglits, domherrar och meståg. Det som lockar är den rikliga tillgången på alkottefrön och björkfrön.

I den döda veden lever en rad insekter som är viktig föda för hackspettar, som större hackspett, spillkråka och mindre hackspett.

I död al och björk trivs tickor (trädsvamp). De lever på cellulosa (brunnröta) eller lignin (vitröta) i veden. De är viktiga nedbrytare i skogens kretslopp och viktig föda för insekter, och därmed indirekt även fåglar. I den här skogen hittar du många olika tickor, t.ex. fnöschticka, klibbticka, lackticka, alticka, tegelticka, sälgticka och kuddticka.

Klibbal

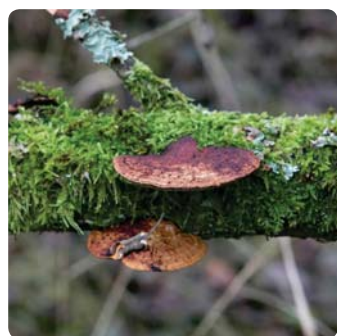
Sälg med besök av citronfjäril

Björk

Alticka har ett stort antal fruktkroppar som sitter på stammen. Som ung är den först gulbrun, mjukt rund och filthårig. Äldre exemplar blir mörka och har skarpare kanter. Den är vanlig i strandskogar och alkärr. Genom nedbrytning av veden skapar den en viktig miljö för insekter och fåglar.

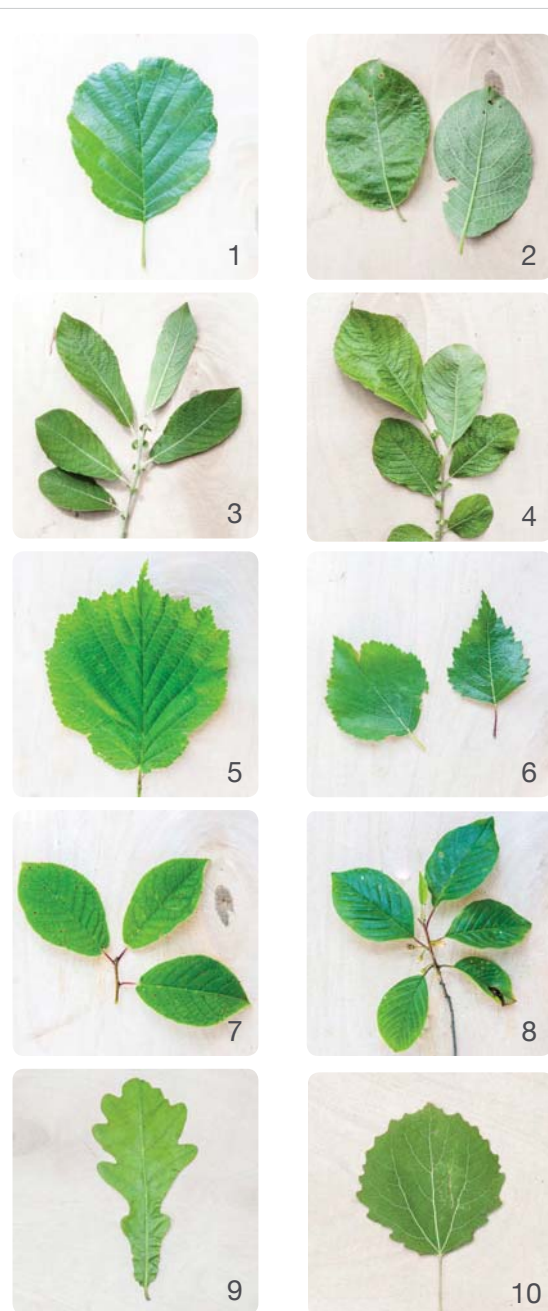

Tegelticka lever på döda stammar av sälg, gråvide och hassel. Den är ofta zonerad och ljusbrun i de yngre delarna och mörkare brun i de inre delarna. Den är relativt vanlig i västra Sverige men ovanligare österut.

Fnöschticka använde man för att göra fnöske. Fnösket fångade upp gnistor så att elden kunde antändas. Den berömda ismannen från alperna hade i sin läderpung flinta, fnöske och svavelkis. Förr odlades fnöschticka på bok. De kokades, torkades och bankades.

Några blad i Sjölyckan

- 1. Klibbal.** Har klibbiga blad. Kottarnas frön är viktiga för fåglar under vintern.
- 2. Sälg.** Dess pollen och nektar är livsviktigt för bin och humlor på våren.
- 3. Gråvide.** Vanligaste trädet i strandskogen. Ärs- och fjolärskvistar är ludna. Hanplantan har "videkissar".
- 4. Bindvide.** Endast ärskvistarna är ludna. Bladnerverna är insänkta. Även på bindvide har hanplantan "videkissar".
- 5. Hassel.** Är mest känd för sina nötter. Bladen har dubbelsågad kant.
- 6. Vårtbjörk och glasbjörk.** Bladet som är tydligast trekantigt är vårtbjörk, ofta kallad hängbjörk. Glasbjörken växer ofta fuktigare än vårtbjörken.
- 7. Hägg.** Det sägs ofta att våren är finast mellan häggens och syrenens blomning.
- 8. Brakved.** Citronfjärilens barnkammare, larverna lever på bladen.
- 9. Ek.** Ekens ollon är långskaftade medan bergeten har oskaftade ollon. Sveriges äldsta ek, Rumskullaeken, är över 900 år gammal.
- 10. Asp.** Bladskäften är långa och plattade vinkelrätt mot bladskivan, vilket gör att den lätt "darrar" i vinden.

Text och foto: Per Darell
Layout och foto: Johan Marand

Fåglar i strandskogen

Steglits lever av olika frön och älskar kardborre- och tistelfrön. Sommartid trivs den framför allt i ogräsrika odlingsbygder, ofta i flockar på 10-15 individer. Boet placeras i en grenklyka och är mycket vackert, byggt av mossa, strån och spindelväv, och fodrat med växtfjån och djurhår.

På senare tid har den anpassat sig till ogräsrika stads- och industriområden. Om du har tur kan du här i Sjölyckan på vintern se steglitsen proviantera på björkfrön. Steglitsens granna färgdräkt och småtrevliga sång gjorde den förr till en populär burfågel. Det berättas att 11 000 dussin steglitsor fångades 1860 söder om London. Steglits var en handelsvara.

Steglits

Entita

Grönsiska

Stjärtmes

Entitan trivs i lövskogsmiljö som strandskogar, lövkärr och trädgårdar. Du kan känna igen den på läret, ett entonigt tjypp, tjypp.. som upprepas ca 8 gånger. I utseendet liknar den mycket talltitan men saknar dess ljusa streck på vingen. Entitan lever av insekter och frön under sommaren. Det är roligt att iakttä när entitan kvickt och ivrigt stoppar flera frön i munnen på en gång. Sedan lägger hon fröna på ett ställe i trädet och hämtar dem ett efter ett för att knäcka dem på en gren strax intill. Hon hamstrar frön från al, lönn och blommor, som hon gömmer i sprickor och hål i trädstammar. Entitan väljer ofta ett hål i ett träd som bohål eller i en holk.

Grönsiska var liksom steglitsen en populär burfågel med sitt kanariefågellikta utseende och sin sång. Sången består av pinglande, kluckande och sörplande klanger i olika tempon och tonhöjd. På vintern och våren kan man se dem i rikliga mängder i alarna på jakt efter al- och björkfrön. De bygger sitt bo i en grangren. Det är byggt av torra grankvistar som hålls ihop av spindelväv och är fodrat med skägglav, mossa, hår och fjädrar. Det byggs av honan medan hanen extatiskt sjunger över trädtopparna. På högsommaren kan grönsiskan dyka upp i trädgårdar för att plocka bladlöss och andra insekter eller maskrosfrön.

Den **mindre hackspetten** är bara lite större än en nötväcka. Hanen har röd hjässa medan honans är vitaktig. Den trummar med långa sekvenser men inte så kraftigt som den större hackspetten. Den påträffas i lövskog särskilt i strandskogar och lövkärr. Mindre hackspetten föredrar naturskogslignande miljöer och häckar i murkna lövträdstammar eller stubbar av klibbal och björk. Den hittar insekter och larver på döda eller döende lövträdsgrannar. Vintertid letar den spindlar och övervintrande insekter i vassen och videbuskarna.

Mindre hackspett

Spännande epifyt

I videsnåren upptäcktes 2014 **rödtandad hättmossa** på några stammar. Den var tidigare mycket sällsynt men har senare etablerat sig i västra Sverige. Fyndet här i Sjölyckan var andra fyndet i östra Sverige. Den är liten, mindre än 1 cm, och svårupptäckt. Den växer epifytiskt vilket innebär att den växer på andra växter (här på gråvide och sälg) utan att ta näring eller vatten från dem. Som lianer och orkidéer i regnskogen.

Foto: Ulf Jansson

